

07.04.2017

Yhteinen tiedon hallinta -hanke

Tunnuskäytänteet julkisessa hallinnossa – linjaukset ja kehitysehdotukset

Aika 27.03.2017 klo 08.30–12.00

Paikka nh Jakovara (VM, Mariankatu 9)

Osallistujat

Tero Aalto, CSC
Matias Frosterus, Kansalliskirjasto
Juha Hakala, Kansalliskirjasto
Jani Heikkinen, VM
Juha Henriksson, Musiikkiarkisto
Markku Huttunen, Tilastokeskus
Eero Hyvönen, Aalto/HY/Heldig
Tanja Karvonen, Trafi
Anne Kauhanen-Simanainen, VM
Esa-Pekka Keskitalo, Kansalliskirjasto
Terja Ketola, VNK
Pauliina Komulainen, VM, kokoussihteeri

Marko Latvanen, VRK
Torbjörn Lundkvist, KELA
Markus Merenmies, Kansallisarkisto
Vesa Nissinen, KELA
Jessica Parland-von Essen, CSC
Leena Raitinen, VM
Suvi Remes, VM, puheenjohtaja
Tuukka Saranpää, Tilastokeskus
Satu Sorvali, Kansallisarkisto
Esa Tiainen, Maanmittauslaitos
Mikael Vakkari, Helsingin kaupunki
Saija Ylönen, Tilastokeskus

Osana *Yhteinen tiedon hallinta* -kärkihanketta (VM075:00/2016) käynnistetään työ ”*Tunnuskäytänteet julkisessa hallinnossa - linjaukset ja kehitysehdotukset*”, jossa tavoitteena on laatia suositukset digitaalisessa muodossa olevien tietoaaineistojen yksilöinnistä ja tunnusten käytöstä ja hallinnasta julkisessa hallinnossa.

Alustava hankesuunnitelma (PID-verkoston sivulla, siirretään JulkICTwikiin):
<https://wiki.eduuni.fi/display/CscPidVerkosto/Hankesuunnitelma>
(jatkossa <https://wiki.julkict.fi/julkict/yti>)

1 Työpajan avaus

Suvi Remes avasi työpajan klo 9.00 ja toivotti kaikki lämpimästi tervetulleiksi. Käytiin läpi esittäytymiskierros.

2 Digitalisoituvaa julkisen hallinto – Suvi Remes, VM

Suvi Remes esitteli Digitalisoituvan julkisen hallinnon materiaalina taustaksi työpajatyöskentelylle. Työn hallinnollisena työkehys *Yhteinen tiedon hallinta* -kärkihanke.

3 Tunnuspalvelun ylläpitäjän näkökulma, Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Juha Hakala esitteli URN-tunnisteita (Uniform Resource Name) materiaalina avulla. Hän määritteli aiheeseen liittyviä käsitteitä, jotta kaikilla olisi samanlainen käsitys siitä, mistä puhutaan. Tunnusten pysyvyys on hallinnollinen asia. Tunnusten antajalla on vastuu, että resoluutiopalvelu toimii asianmukaisesti. On keskustelua mm. URL/URI-tunnusten (Uniform Resource Location / Uniform Resource Identifier) pysyvyydestä. PIDien käyttäjäkunta on liian suppea; sitä pitäisi laajentaa kaikkiin organisaatioihin, joilla on velvollisuus säilyttää asiakirjoja pidempään.

4 Käyttäjän näkökulma – Marko Latvanen, Väestörekisterikeskus

Marko Latvanen puhui loppuasiakkaan (kunta, kuntalainen tms.) näkökulmasta, josta Väestörekisterikeskuksessa tarkastellaan asiaa. Julkinen hallinto tarjoaa palveluitaan eri tavalla kuin ennen, sillä KaPA (Kansallinen Palveluarkkitehtuuri) mahdollistaa uudenlaisten, siilottomien palveluiden rakentamisen ja muutoksen palveluyhteiskunnasta digitaaliseksi palveluyhteiskunnaksi. Toimintaympäristöön tullee muutoksia myös YTI-hankkeen myötä.

Pysyvät tunnisteet pitäisi olla seuraavilla: organisaatiot; osoitteet (rakennetun ympäristön paikan nimet); määrittelevien sanastojen sisältämät määritellyt käsitteet; rekisterit; digitaalinen asiointivaltuus; palvelut; henkilö. Mitä kaikkea tietoa yhteinen tunnisteratkaisu vetää perässään?

Organisaatiotietoja ja palveluita selaavat jatkossa tavalliset virkamiehet, jolloin näihin tietoihin tulisi liittää tunnisteita, jotta myöhemmin niihin voidaan palata. Tarvitaan asiantuntemuksen ja osaamisen kasvattamista. Tunnistekysymys on tärkeä avaintekijä julkisen hallinnon digitalisaatiossa.

Mikään yksittäinen PID-järjestelmä ei ole vesitiivis tai idioottivarma – ne vaativat ylläpitoa ja sopimuksia. Tarvitaan pelisääntöä asiaan.

5 ”Entä jos” – ruokaa ajatuksille keskusteluun – Suvi Remes, VM

Ennen hankesuunnitelman läpikäyntiä ja puheenvuorojen yhteenvetoja Suvi Remes avasi uusia tekijöitä, jotka tulisi huomioida tässä työssä jota tehdään. Tulisi huomioida tai visioida, miten PID-järjestelmät suhtautuvat tulevaisuuden teknisesti uusiin järjestelmiin (esimerkiksi lohkoketjut). Markus Merenmies toteaa, että oleellista toimintaympäristön muutoksessa on ymmärtää, että loppukäyttäjälle ei ole merkitystä missä tieto on; tärkeintä on, että tiedon halutesaan saa.

6 Mitä työllä tavoitellaan – hankesuunnitelman läpikäynti – Suvi Remes, VM

Suvi Remes avasi hankesuunnitelmaa ja kehotti kaikkia rohkeasti ottamaan kantaa asiaan. Tärkeimpänä tavoitteena nähdään ”PID-politiikan” (=yhteisen tunnuskäytännön, pitäisi keksiä parempi nimi) luominen julkiseen hallintoon. Toinen tavoite on tunnistaa nykyiset tunnuspalvelut ja kuvata kehitystarpeet. Työ toteutetaan YTI-hankkeessa, tehtävään asetetaan työryhmä. Työtä ohjaa ja sen hyväksyy valtiovarainministeriön JulkICT. Pysyvien tunnisteiden käyttö ja hallinta ovat tärkeä osa ”Tietoa kysytään vain kerran”-periaatteen rakentamista.

7 Työpajakeskustelu

Keskusteltiin asetettavan työryhmän työstä seuraavaa: miten työryhmän työtä rajataan – pitäisikö rajata vain PIDeihin? Koska työryhmän takaraja on 10/2017, laajempi työ voi olla haasteellinen toteuttaa loppuun asti näissä aika-kauteissa. Jo olemassa olevat PIDit ja tunnukset ovat iso haaste ja vaikeutta-

vat työtä, puhtaalta pöydältä aloittaminen ei ole mahdollista eikä lähtökohta. Tulisi ymmärtää kollektiivinen (tiedon) laatuvaraus, mikä digitalisaatiosta seuraa. Hyödynnetään jo olemassa olevia ratkaisuja, ei lähdetä keksimään uusia. Mitkä palveluiden järjestämisvastuut olisivat? Toiminta tapahtuva voimassaolevan lainsäädännön puitteissa, sillä lakimuutokset ovat hitaita. Keskusteltava pysyvien tunnisteiden välisestä yhteen toimivuudesta ja yhteiset toimintakäytännöt. Pitäisi tunnistaa, kenelle työtä tehdään (julkinen hallinto, ei varsinaisesti tai välttämättä suoraan kansalainen).

Tuskin voidaan keksiä yhtä toimivaa ratkaisua, kannattaa tunnistaa peruskäsitteet, lähdettävä liikkeelle konkretiasta ja oikeista keinoista, muuten työ leviää käteen. Web-puolella vastuuta ja käytäntöjä voidaan jakaa, yksi taho ei voi hallita kaikkia. Toimiala, jolla on jo standardi käytössä, on helppo, vaikeuksia tulee, kun standardeja ei ole ja niitä pitää keksiä.

Nimiehdotus: toiminnalliset tunnukset, hyödynnettävät tunnukset, linkittyvät tunnukset – nimen tulisi avautua melkein päälle kenelle vain. Operatiivinen taso? Toiminnallinen tai linkittyvä sisältää PIDien lisäksi URIt. Työssä ja linjauksissa kyse ”yhteentoimivuuden tehostamisesta pysyvillä tunnisteilla”.

Mitä suositellaan tahoille, jotka ovat vasta valitsemassa järjestelmää? Minkä tyyppisiä asioita vaaditaan minkä tyyppisissä konteksteissa? Mistä tiedetään, mitä tunnistetta joku taho käyttää, sillä tällaista tietoa ei nyt kerätä mihinkään? JHS-suosituksissa jo kaksi eri vaihtoehtoa, googlaten löytää lisää. Tämän hetken julkisen hallinnon tunnistevalinnat pitäisi siis dokumentoida. Mitä enemmän tietoja yhdistetään yksilöitäviin asioihin, sitä tarkemmin sitä pitää seurata, sillä tieto muuttuu koko ajan.

Työryhmän työ voisi auttaa myös YTI-hankkeen työpaketti 2:sta, sillä siinä tarvitaan päätöksiä tietomäärittelysten (mm. sanastot) tunnisteista.

Tulisi tunnistaa linjaukset, joita tarvitaan tunnisteiden käytössä ja operatiivisessa toiminnassa, hahmottaa sisältöjä. Tavoite tunnistettava, ettei ”jäädä kiinni lillukanvarsiiin”. Infrastruktuurin painotusta toisessa tavoitteessa voisi muotoilla. Prosessien yhteentoimivuus eri arkkitehtuuritasoilla; tarvitaan resoluutiarkkitehtuuria, jonka puitteissa kokonaisuus on kytkettävissä kokonaisarkkitehtuuriin ja operatiiviseen infrastruktuuriin. Tiedon elinkaari tunnistettava ennen kuin voidaan tehdä mitään linjauksia. Operatiivisen tason toimijat hyvin hajallaan, kun tietovirasto ei ole eikä tule – myös vastuu hajallaan. Toimintakäytäntöjä luodessa on huomioitava tämä hajanaisuus – yritettävä luoda yhteiset käytännöt.

Jos tiedetään, että aineisto elää yhdessä järjestelmässä alusta loppuun, tunnisteissa voidaan olla itseriittoisia. Tunnukset voivat muuttua. Mitä yhteisiä rekistereitä on, tunnistettava mitkä näistä ovat kriittisiä, miten niitä käytetään? Työ on iso homma kuvata yhdenmukaisella tavalla. Mitä kaikkea kansalliseen palveluväylään menee, mitä siellä liikkuu, missä on sellaista dataa, joka ei mene palveluväylään vaan toimii paremmin avoimen verkon puolella? Väylän kautta julkaistaan avointa dataa, mutta kaikkea ei ole järkeä viedä väylän kautta. Tämä ei kuitenkaan liity varsinaisesti tunnistetyöhön.

Työlle nähdään tarve. Sidosryhmät: Ministeriöistä ei edustusta suoraan vaan JHKA ja JUHTA-ryhmille raportoidaan. Sidosryhmiin pureudutaan myöhemmin työn alkaessa.

8 Jatkoaskeleet

Tällä viikolla pyritään jättämään jäsenten nimeämispyyntöt (vko 13). Nimeämiseen pari viikkoa aikaa. Editorin kilpailutus on jo käynnissä. Hallinnollinen puoli huhtikuun aikana kuntoon ja ensimmäinen työryhmän kokous olisi toukokuussa (viikolla 19 tai 20).